

ביקורת התנובה בתשכ"ט 69-1968

מתבצע בתוך מסגרת משקי הבקורת. אין התאמה בין שתי העליות האלה.

במשך שנת הביקורת חל מפנה יסודי במדיניות המשקים לגבי ייצור החלב. עקב השינויים לטובה בשיווק החלב וחסול המלאי במחסנים הגיע מחיר החלב „הבלתי מתוכנן” למחיר החלב המתוכנן מינוס הסובסידיה (32 אגרות ברוטו) ומשקים רבים ראו אפשרות לייצר במחיר זה „חלב שולי”, מעבר למתוכנן. תהליך זה בולט במיוחד במחצית השניה של השנה. מענין שבמחצית הראשונה היתה עליה ניכרת ב־% השומן, התנובות לפרה דומות או נמוכות במקצת במחצית המקבילה. מיד עם העליה בייצור הורגשה במחצית השניה של שנת תשכ"ט ירידה ב־% השומן ועליה — במוצע לחולבת. ואלה השינויים לגבי קבוצות הממשק השונות:

גם בשנה זו חלה עליה בתנובת החלב הממוצעת של פרות ספר־העדר והיא הסתכמה ב־6271 ק"ג חלב לעומת 6165 ק"ג אשתקד (עליה ב־1.7%). אחוז השומן הוא 3.26, לעומת 3.25 בתשכ"ח וכמות השומן עלתה ל־204.4 ק"ג, לעומת 200.4 ק"ג בתשכ"ח (עליה ב־2%).

אם כי במחציע השנתי „מספר הפרות בעדר” עלה מ־33408 ל־34132, כלומר — ב־724 ראש בלבד, עלה המספר האבסולוטי של הפרות, מאזן־טובר 68 עד ספטמבר 69 ב־1259 ראש. אמנם מספר זה אינו משקף את התנועה הממשית בעדר שבביקורת.

בס"ה המליטו בתשכ"ט כ־1160 מבכירות יותר מבשנה הקודמת ונמכרו ונשחטו כ־1840 פרות פחות מלפני שנה ; כלומר — נוספו כ־3000 חולבות. היות וחלק לא מבוטל של המכירות

שינויים לגבי קבוצות מימשק תשכ"ט — תשכ"ח

קבוצת מימשק		תנובת חלב		תנובת השומן			המלטות מבכירות		% היציאות פרות ומבכירות
							ביחס ליציאות		
ק"ג	% השינוי	ק"ג	% השינוי	ק"ג	% השינוי	תשכ"ט	תשכ"ח	תשכ"ט	תשכ"ח
קיבוצים ומושבים									
+132	+2.1	+0.02	+5.5	+2.6	+1569	—917	26.8	34.4	שיתופיים × 3
—117	—2.2	—0.05	—7.7	—4.2	+15	—1	28.5	27.8	בתי־ספר חקלאיים
קיבוצים ומושבים									
+84	+1.4	—0.04	+0.3	+0.1	+210	—83	28.3	35.4	שיתופיים × 2
+69	+1.3	±	+2.4	+1.3	+46	—83	27.1	28.3	מושבים × 2
+106	+1.7	+0.01	+4.0	+2.0	+1840	—1184	27.1	33.4	סיכום כללי

ביקורת ב'

ק"ג ל-5373 ק"ג (+5.3%). תנובת השומן עלתה ב-12.9 ק"ג (+7.7%). הישג זה הוא גבוה מזה של יתר קבוצות המימשק. יש להצטער על הנסיגה ב-0.07%, שאינה מחוייבת המציאות בתנאי ההזנה הנהוגים במשקים אלה. שיעור התחלופה הוא נמוך ביותר — 19.4% בלבד. כ-24% של העדר מהוות המבכירות.

בהתחשב בקביעת מכסות הייצור לשנה הנורכית (במסגרת של 400 מיליון ליטר) תוך הבאה בחשבון של הצרכים בחלב רזה בלבד, ומתוך החשש הצפוי בחסר-שומן בחלב, ובנוסף לזה — בהתחשב בשינויים העלולים לחול במשך השנה במדיניות הכלכלית, נראה שטוב יעשו הבוקרים אם יפנו את מאמציהם לשיפור טיב החלב בעיקר, במקום לחתור להגדלת הכמות; ויש מקום להרהור בענין כדאיות ייצור חלב מעבר המכסות המוקצבות.

א. בן-צבי
מנהל ספריה העדר

באוקטובר תשכ"ט התחלנו לעבד את נתוני המשקים שמבקרים את תנובות פרותיהם לפי שיטה ב' במחשב ופירסמנו מידי חודש את תוצאות הביקורת. לאחר תקופת ניסיון של כ-3 שנים והתלבטויות רבות, דיונים וביקורים במשקים הגענו לכך שנוכל להגיש נתונים מביקורת ב' במקביל לביקורת א'.

בתחילה עמדו בביקורת זו כ-900 פרות באיזורי אביגדור וגדרות; כיום מצאה לה שיטה זו הד ותומכים בכל איזורי הארץ במשק המשפחתי. לגבי ניהול ספר-העדר קיימת הפרדה גמורה בין שתי השיטות, ועל ממצאי ביקורת ב' אין מסתמכים כיום במיבחני הצאצאים. החומר המעובד מהווה על כל פנים מידע חשוב למתיישב ולמדריך הבקר בקידום הענף ב-32 ישובים.

בתחילת תשכ"ט היו 2355 פרות בביקורת ב'; בסוף השנה — 3063 ראש; עליה בלמעלה מ-30%. תנובת החלב הממוצעת עלתה מ-5102

תנובות העדרים למשקיהם בתשכ"ט

כלל עליות כה מרשימות אין להשיג על-נקלה כשהתנובה הממוצעת הכללית הינה בלאור-הכי כלל וכלל לא נמוכה.

מספר המשקים שתנובות עדריהם עלו מעל 7000 ק"ג חלב הגיע בתשכ"ט ל-36, לעומת 25 משקים בתשכ"ח; ל-111 משקים היו תנובות שנעו בין 6000 ל-7000 ק"ג חלב (במקום 114 אשתקד). תנובות נמוכות מ-5000 ק"ג היו ל-4 משקים, כמו בשנה הקודמת, אך יש לציין בסיפוק רב שמבין המושבים שבביקורת החלב לא נשאר עוד אף מושב בתנובה ממוצעת נמוכה מ-5000 ק"ג, לעומת 4 כפרים כאלה בתשכ"ח. הסתכלות קרובה יותר לרמת השומן של עדרי המשקים מלמדת שאין כל קשר בין גודל התנובה לבין אחוז השומן. יש משקים בעלי תנובות מצויינות עם אחוז שומן סביר, ולעומתם כאלה עם תנובה נמוכה יחסית ללא פיצוי ע"י אחוז שומן גבוה.

בחוברת זו הננו מגישים את תוצאות ביקורת החלב לשנת תשכ"ט לפי הסיכום הארצי ולפי פירוט סוגי המשקים השונים (משקים קיבוציים, מושבים וכו'). כן הצלחנו הפעם להביא באותה חוברת את "דירוג" המשקים ותנובותיהם, ודבר זה ודאי יקל על הקורא את הערכת ההישגים. אם בשנה הקודמת הצבענו כעל הישג יוצא-דופן את המשק הראשון שהגיע למוצע שלמעלה מ-8000 ק"ג חלב (מרחביה), השנה אנו עדים לכך, ששלושה משקים — קרית-ענבים, בית-אלפא ומרחביה הגיעו להישג נכבד זה. הפליאו לעשות בוקרי קרית-ענבים, אשר "הקפצו" את תנובת פרותיהם ב-2000 ק"ג תוך שנה אחת; ולא זו בלבד, אלא גם השיגו את תנובת השומן הגבוהה ביותר (276 ק"ג); ואשר לבית-אלפא — שם העלו את התנובה ב-1100 ק"ג, "בלבד". ציינו כבר בהזדמנויות אחרות באיזו מידה מפתיעה תופעה זו, כי בדרך